

ಭದ್ರಾ ಮೇಲ್ಮಂಡೆ- ನದಿಗೆ ಅವಸಾನದ ಕರೆಗಂಟೆ

ಸುಪ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಿವೇಚನಾರಹಿತ ಭದ್ರಾ ಮೇಲ್ಮಂಡೆ ಯೋಜನೆ ಈಗ ಮತ್ತೆ ಜೀವ ತಳೆದಿದೆ. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಮತ್ತು ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ಜನರು ಮಾಗುಂಡಿಯ ಅಣೆಕಟ್ಟಿನ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ವೇಳೆ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಣೆಕಟ್ಟಿನ ರಚನೆಯ ಪರ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ.

ಪಕ್ಷಗಳ ನೀತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಜನರನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಶ್ಚರ್ಯ ವಂದರೆ, ಶಿವಮೊಗ್ಗದವರೇ ಆದ ನೀರಾವರಿ ಸಚಿವರು, ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕೆ.ಸಿ. ರೆಡ್ಡಿ ನೇತೃತ್ವದ ಸಮಿತಿಯು ತಾನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ವರದಿಯನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಮಾಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಣೆಕಟ್ಟು ರಚಿಸುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಸಮ ಧಿ ಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಈ ಸಮಿತಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಮತ್ತು ಮಾಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಈ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸು ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧಾರಿತ ತೀರ್ಮಾನ ವೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೀರಿನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಈಗಾಗಲೇ ಭದ್ರಾ ನದಿ ಮತ್ತು ಈಗಿನ ಲಕ್ಕವಳ್ಳಿ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಆಗಿರುವ ಹಾನಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಭದ್ರಾ ಮೇಲ್ಮಂಡೆ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಒದಗಬಹುದಾದ ಪರಿಣಾಮ ಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನೋಡುವುದೂ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಮುಂಬರುವ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ನೀರು ಲಭ್ಯವಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಮತ್ತು ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಇದು ಉಂಟುಮಾಡಲಿರುವ ಗಂಭೀರ ಪರಿಣಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ, ಕೃಷ್ಣಾ ಉಪ ಜಲಾನಯನ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಮಂಜೂರಾದ 320 ಟಿಎಂಸಿ ಆಡಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗದೆ ಉಳಿದ ಕೇವಲ 8 ಟಿಎಂಸಿ ಆಡಿ ನೀರಿನ ಪಾಲುಕೇಳಲು ಸರ್ಕಾರ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ರೀತಿ, ಕಾಲಾನುಕಾಲಕ್ಕೆ ಭದ್ರಾ ನದಿಯ ಉಳಿವಿಗೆ ಮಾರಕವಾಗಬಹುದು. ಕೃಷ್ಣಾ ಜಲಾನಯನ ಭೂಮಿಯ ಎಲ್ಲ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಯೋಜನೆ ಸರಣಿ ಕ್ರಮದಂತೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ.

ಜೀವಿಪರಿಸರ ಪರಿಣಾಮಗಳು: ಭದ್ರಾ ಮೇಲ್ಮಂಡೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಸ್ವಗತಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಪರಿಸರ, ಜಲವಿಜ್ಞಾನ ವಾದಗಳಿವೆ. ಭದ್ರಾ ಅಭಯಾರಣ್ಯದ ಒಳಗೆ ತೇಗೊರು ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಧ್ಯಂತರದ ಅಣೆಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಇದೆ. ಅಭಯಾರಣ್ಯದ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಹೋಗುವ 60 ಕಿಮೀ ಉದ್ದದ ನಾಲೆಯ ಯೋಜನೆಯೂ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶವಾದ ಭದ್ರಾ ಅಭಯಾರಣ್ಯ ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿ ಭಿದ್ರೆ ಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಭದ್ರಾ ನದಿಯ ಈಗಿನ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಮುಖ ಪರಿಸರ ಭಾಗವಾದ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ 8000 ಎಕರೆ ಅರಣ್ಯ/ತೋಟ ಪ್ರದೇಶ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಭದ್ರಾ ನದಿಯ ಉಗಮ ಸ್ಥಾನವಾದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಳೆ ಕಾಡು ಪ್ರದೇಶದ ಕುದುರೆಮುಖ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನ ವನದ ಪೂರ್ವ ಭಾಗಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಜಲ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಮೇಲಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳು: ಭದ್ರಾ

ಮೇಲ್ಮಂಡೆ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿದ್ದರೂ ಲಾಭದಾಯಕವಾದ 3000 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯ ಯೋಜನೆ. 714 ಮೀಟರಿನ ನದಿಪಾತ್ರ, ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿದರೆ, ನದಿಯ ಹಿನ್ನೀರು ಕುದುರೆಮುಖದ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ನದಿಯು ಕೇವಲ ಸುಮಾರು 5 ಕಿಮೀ ವರೆಗೆ ಅಡತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಮಾಗುಂಡಿಗೆ ಮುಂಚೆ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರುವ ನಲವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೊಳೆಗಳ ನೀರು ಲಭ್ಯವಾಗದೆ, ಈಗಿನ ಲಕ್ಕವಳ್ಳಿ ಜಲಾಶಯದೊಳಗೆ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಕವಳ್ಳಿ ಜಲಾಶಯ ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ತುಂಬಿದೆ- ಜಲಸಂಬಂಧಿತ ವಿಪತ್ತಿಗೆ ಇದು ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ!

ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹದಗೆಡಿಸುವಂತೆ, ಸರ್ಕಾರ 1976ರಲ್ಲಿ, ವರ್ಷಕ್ಕೆ 7000 ಮಿಮೀ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಕುದುರೆಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಬ್ಬಿಣದ ಆದಿರಿನ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿತು. ವರಿಷ್ಠರು ಪುನಃ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ 150 ಲಕ್ಷ ಟನ್ನುಗಳಷ್ಟು ಹೊಳೆ ನದಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಲಕ್ಕವಳ್ಳಿ ಜಲಾಶಯವನ್ನು ಸೇರಿ ಗಂಭೀರತರ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿವೆ ಎಂದು ನಿಖರವಾಗಿ ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಾಗಿ ಡಿಸೆಂಬರ್ 2005ರಿಂದ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ನಿಂತಿದ್ದರೂ, ಆ ಕಂಪನಿಯು ಇಳಿಜಾರು ಸುಭದ್ರತೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಮುಂದುವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವ ಹೊಳೆ ತುಂಬುವಿಕೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ನದಿಯ ತೂಬಿನ ಹೊಳೆಗಳ ಮಟ್ಟ ನದಿ ತಳದಿಂದ ಕೇವಲ 4 ಮೀ ಮೇಲಿರುವ ಈ ಆಯೋಜಿತ ಅಣೆಕಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಇಂತಹ ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಹೊಳೆ ತುಂಬುವಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕೆ.ಸಿ. ರೆಡ್ಡಿ ಸಮಿತಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದೆಯೇ?

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮುಂಬರಲಿರುವ ಅನಾಹುತಗಳು ಇನ್ನೂ ಇವೆ! ಕುದುರೆಮುಖದಲ್ಲಿರುವ ಲಕ್ಕಾ ತ್ಯಾಜ್ಯದ ಅಣೆಕಟ್ಟು, ಈಗ ಆಯೋಜಿಸಿರುವ ಭದ್ರಾ ಮೇಲ್ಮಂಡೆಯ ಮೇಲೆ 800 ಮೀ. ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಅಭದ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಅಣೆಕಟ್ಟು, 150 ಮಿಲಿಯನ್ ಟನ್ನುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೂಕದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಆದಿರಿನ ತ್ಯಾಜ್ಯದಿಂದ ತುಂಬಿ, ತುಳುಕಿ ಒಡೆದು ಹೋಗುವ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪಿದೆ. 1994ರಲ್ಲಿ ಈ ಅಣೆಕಟ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಸೀಳಿ ಆತಂಕವುಂಟುಮಾಡಿದ ಕಾರಣ ಭದ್ರಾ ನದಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸಾವಿರಾರು ಜನರನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. 1985ರಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಪ್ರಪಂಚ ದಾದ್ಯಂತ ಇಂತಹ 33 ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು ಒಡೆದಿವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಲಕ್ಕಾ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಒಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಬರಿಯ ಊಹಾಪೋಹವಾಗಲಿ, ಯಾವುದೋ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಪ್ರಳಯದ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯಾಗಲಿ ಖಂಡಿತ ಅಲ್ಲ.

ಭದ್ರಾ ನದಿಯ ಈ ಕಡದಿಂದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಡುತ್ತಿರುವ ಒಬ್ಬ ಪರಿಸರವಾದಿ ತನ್ನ ಇನ್ನೊಂದು 'ಇಐಎ ಕನ್ಸಲ್ಟಿಂಗ್' ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡದೆ ಒಂದು 'ಹೊಸ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ' ಇದೆ ಎಂದು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಭದ್ರಾ ಹುಲಿ ಅಭಯಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಲೆಯ ಬದಲು 60 ಕಿಮೀ ಉದ್ದದ ಒಂದು ಸುರಂಗಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಪರಿಸರದ ಮೇಲಿನ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಭ್ರಮೆಯಾಗಿದೆ. ಅಣೆಕಟ್ಟಿನ ರಚನೆಗೆ ಅನುಮತಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇದು ಬರಿಯ ನೆಪ ಮಾತ್ರ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಲೋಪದೋಷಗಳು, ಭದ್ರಾ ಮೇಲ್ಮಂಡೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೆ ಕೈಬಿಡುವಷ್ಟು ಸಮರ್ಥನೆ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಹೊಸ ಸರ್ಕಾರ ಈ ತರ್ಕರಹಿತ ಯೋಜನೆಗೆ ತನ್ನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡುವ ಬದಲು, ಕುದುರೆಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಗೊಳಿಸಿ ಲಕ್ಕವಳ್ಳಿ ಅಣೆಕಟ್ಟಿನ ನಾಲೆಗಳ ಒಳಪದರದ ದುರಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಗೊಂಡಂತೆ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮವಾದ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಬಯಲುಸೀಮೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ನೀರು ಒದಗಿಸುವ ಕುರಿತು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.